

POSTANOWIENIE

28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 28 sierpnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. Z. i P. Z.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 11 kwietnia 2023 r., I ACa 1107/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego Bank spółka akcyjna w W. na rzecz powodów M. Z. i P. Z. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia pozwanemu Bank spółce akcyjnej w W. do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 marca 2022 r., I C 243/21 Sąd Okręgowy w Elblągu ustalił, że umowa o dewizowy kredyt inwestorski, zawarta 10 grudnia 2008 r. przez powodów M. Zając i P. Z. z Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W., którego następcą prawnym jest pozwany Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W., jest nieważna (pkt 1);

zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 162 830,45 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot: 161 687,17 zł od dnia 7 maja 2021 r. do dnia zapłaty oraz 1143,28 zł od dnia 25 maja 2021 r. do dnia zapłaty (pkt 2); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt 4).

Wyrokiem z 11 kwietnia 2023 r., I ACa 1107/22 Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację pozwanego oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., wskazując na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą z faktu, że zaskarżony wyrok został wydany w warunkach nieważności postępowania tj. z naruszeniem art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c., na skutek rozpoznania apelacji przez Sąd II instancji w składzie jednoosobowym, co ograniczało prawo Banku do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, bowiem rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym nie było konieczne dla ochrony zdrowia publicznego, co ostatecznie doprowadziło do nieważności postępowania ze względu na sprzeczność składu orzekającego z przepisami prawa (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) - co stanowi podstawę do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Ponadto skarżący jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj.: oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, przejawiającą się w zastosowaniu przez Sąd Apelacyjny dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c. do umowy kredytu stricte dewizowego (walutowego), z całkowitym pominięciem charakteru przedmiotowej umowy, jej specyfiki, jak również wyłącznie fakultatywnego charakteru postanowień dotyczących wypłaty i spłaty kredytu, które w toku postępowania zostały uznane za abuzywne, co stoi w całkowitej sprzeczności z wyrokiem Sądu Najwyższego z 9 października 2020 r., III CSK 99/18, wydanym w sprawie, w której przedmiotem oceny była umowa kredytowa, tożsama co do treści stanowiących podstawę orzekania, jak Umowa kredytu występująca w niniejszej sprawie (zawarta według tego samego wzorca stosowanego przez Pozwanego), oceniona przez Sąd Najwyższy jako typowa

umowa o kredyt walutowy i nie zawierająca niedozwolonych postanowień umownych.

Powodowie wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy rozważył zarzut nieważności postępowania, polegający (zdaniem skarżącego) na niezgodnym z prawem składzie sądu orzekającego w drugiej instancji, tj. składzie jednoosobowym.

Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie nie zaistniała nieważność postępowania. Rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji zostało wydane w oparciu o obowiązujące w jego dacie przepisy prawa, tj. art. 15zżs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j.: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.). Zgodnie z nim w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego; w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.

Zatem Sąd drugiej instancji, wydając orzeczenie w składzie jednoosobowym, działał na podstawie i w granicach prawa. W konsekwencji brak jest podstaw do stwierdzenia, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane w nieważnym postępowaniu. Ponadto wskazać należy, że przywołana przez skarżącego uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego III PZP 6/22 zapadła po wydaniu zaskarżonego orzeczenia i nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to

twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49; 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 75; 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15). Oceniając wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy dostrzec, że ma ona charakter wyjątkowy. W konsekwencji, w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi powinna dać się stwierdzić "na pierwszy rzut oka", bez zbytniego wgłębiania się w sprawę (zob. postanowienie SN z 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07).

Skarga kasacyjna w sprawie niniejszej nie spełnia tego kryterium. Skarżący we wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania wskazał jedno orzeczenie Sądu Najwyższego z 9 października 2020 r., III CSK 99/18, co nie spełnia wymagań formalnych przesłanki wykazania kwalifikowanego naruszenia przez sąd drugiej instancji prawa materialnego lub procesowego.

W dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi do rozpoznania, utrwalona jest linia orzecznicza Sądu Najwyższego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2024 r., I CSK 5851/22; z 28 września 2023 r., I CSK 327/23, z 17 października 2023 r., I CSK 558/23, z 27 lipca 2023 r., I CSK 6248/22 i zawarte tam orzecznictwo) zgodnie z którą, w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej, umowa ta nie może wiązać stron w pozostałym zakresie ani jako kredyt złotówkowy (z oprocentowaniem obliczanym na podstawie wskaźnika LIBOR/SARON), ani jako tzw. kredyt czysto walutowy. W szczególności bowiem wskazuje się, że utrzymanie takiej umowy jako kredytu czysto walutowego prowadziłoby do niedopuszczalnego zniekształcenia woli stron, która ukierunkowana była od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej (por. wyroki SN: z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 405/22; z 20 maja 2022 r., II CSKP 713/22

i II CSKP 943/22; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, i z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22). Ponadto podniesione kwestie były przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (w odniesieniu do art. 385¹ k.c. w kontekście dyrektywy 93/13 zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

W uchwale z 28 kwietnia 2022 r. (III CZP 40/22, OSNC 2022, Nr 11, poz. 109) Sąd Najwyższy jednoznacznie wyjaśnił, że postanowienie umowne, uzależniające wysokość świadczenia od swobodnego uznania jednej ze stron, jest sprzeczne z naturą (właściwością) stosunku prawnego. Jeżeli bank miałby w ten sposób określać wysokość własnego świadczenia (co występuje w przypadku kredytów denominowanych), takie zastrzeżenie godzi w istotę zobowiązania. Sprzeczność z naturą stosunku zobowiązaniowego w tym przypadku polega na wprowadzeniu do jego treści elementu nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej, co jest obce stosunkom zobowiązaniowym oraz stosunkom prywatnoprawnym w ogólności. Sąd Najwyższy podziela w pełni powołane stanowisko, zgodne z ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwem krajowym i międzynarodowym.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie stwierdzono kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego przyjęcie skargi do rozpoznania ze względów publicznoprawnych. Sąd Najwyższy na etapie badania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie analizuje przy tym podstaw skargi kasacyjnej ani ich uzasadnienia, stanowią one bowiem odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

NM

[ms]